

Kraków, 16.11.2023r.

dr hab. Ireneusz Światała, prof. UKEN
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej ks. mgr. Łukasza Piórkowskiego na temat:
„Małżeństwo i rodzina w okresie transformacji ustrojowej w Polsce (1989-1991)
w perspektywie posługi ks. Kard. Franciszka Macharskiego w Archidiecezji
Krakowskiej”.

Promotor ks. prof. dr hab. Antoni Świerczek

Praca doktorska ks. mgr. Łukasza Piórkowskiego na temat:

„Małżeństwo i rodzina w okresie transformacji ustrojowej w Polsce (1989-1991)
w perspektywie posługi ks. Kard. Franciszka Macharskiego w Archidiecezji
Krakowskiej”.

Problematyka niniejszej dysertacji doktorskiej skłania do krytycznej refleksji jak istotne ma znaczenie dla człowieka w każdej dziedzinie działalności małżeństwo oraz rodzina w Polsce.

Jak podaje Autor niniejszej dysertacji: „Przedstawiona problematyka transformacji pozwala niewątpliwie uświadomić sobie, że w polskim społeczeństwie nastąpił upadek norm etycznych, a wartości moralne uznawane dotąd jako obowiązujące uległy swoistemu zatraceniu. Odpowiedzią na taki stan rzeczy było z całą pewnością podjęcie działań przez Ks. Kardynała Franciszka

Macharskiego, które zmierzały do przypomnienia o istnieniu wartości moralnych, do zaszczepienia ich, a następnie do upowszechniania i dążenia, by stały się obiektywnym wyznacznikiem myślenia, mówienia i postępowania”.¹

„Rodzina jest podstawowym środowiskiem życia człowieka. Większość ludzi wita ten świat w rodzinie i w niej spędza najważniejszy okres swojej egzystencji,...”.² Powyższa teza znajduje odzwierciedlenie w podjętej przez doktoranta problematyce badawczej, o czym świadczy cytat (na s. 13 dysertacji): „Małżeństwo i rodzina stanowią dziś główne sfery ludzkiego życia, które usiłuje się pozbawić transcendentnego odniesienia. Głoszona jest teza, że to transcendentne odnoszenie małżeństwa oraz rodziny w jednoznaczny sposób je zubaża, uniemożliwiając zarazem należne wyniesienie człowieka, który jest w ten sposób podporządkowany ograniczającym go siłom zewnętrznym i pozbawionym pierwszego miejsca w rzeczywistości tego świata. Jesteśmy świadkami uwidaczniających się we współczesnym świecie poważnych napięć pomiędzy katolicką teologią małżeństwa i rodziny...”.³

Struktura pracy jest przejrzysta, spójna i logiczna. Odpowiada wymogom prac o charakterze awansowym. W dysertacji zostało uwzględnione odniesienie do problematyki teoretycznej oraz badawczej. Przedłożona do recenzji praca doktorska obejmuje 336 stron. Składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia oraz bardzo bogatej i aktualnej bibliografii ponad 400 pozycji – (dokumenty kościoła, dokumenty i pisma papieskie, materiały archiwalne – Kurii Metropolitalnej w Krakowie). Tytuły rozdziałów są w pełni zgodne z ich treścią. Cytowana przez Autora literatura jest bardzo dobrze dobrana.

Oceniam bardzo wysoko przedstawioną dysertację. Cytowane pozycje w rozdziałach świadczą o bardzo dobrej orientacji w omawianych i analizowanych zagadnieniach. Autor swobodnie porusza się w tematyce dysertacji. Duża ilość

¹ Ł. Piórkowski, Małżeństwo i rodzina w okresie transformacji ustrojowej w Polsce (1989-1991) w perspektywie posługi Ks. Kard. Franciszka Macharskiego w Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2023, s. 228.

² A. Błasiak, Oddziaływania wychowawcze w rodzinie. Zagadnienia wybrane. Akademia Ignatianum Wydawnictwo WAM, Kraków 2012, s.9.

³ Por. Świerczek A., Antropologiczne podstawy nauk o rodzinie,

cytowań (326) świadczy o wysokim poziomie wiedzy Doktoranta w zakresie dyscypliny, której dotyczy podjęta problematyka badawcza.

Pod względem formalnym praca doktorska ks. mgr. Łukasza Piórkowskiego jest odpowiednio skonstruowana. Wpisuje się w obszar socjologii. Z całym przekonaniem mogę stwierdzić, że Doktorant w pełni dowiódł swoich umiejętności naukowych.

Celem rozprawy jest ukazanie, jak przedstawiały się przeobrażenia małżeństwa i rodziny w Polsce w kontekście transformacji ustrojowej oraz na czym polegała owa transformacja. Ponadto Doktorant akcentował jakie znaczenie miało w owym czasie nauczanie Kościoła Katolickiego i jaka rolę odegrał w tym okresie ks. Kar. Franciszek Macharski.

W niniejszej dysertacji Doktorant przemyślał procedurę badawczą, o czym świadczy dobór metod. Metody jakie wykorzystał podczas dogłębnej analizy stanowiły: krytyczna analiza tekstów źródłowych, metoda analityczno-syntetyczna, jak również metoda opisowa.

Autor ukazuje usystematyzowane treści wypowiedzi oraz dokumenty ks. Kar. Franciszka Macharskiego na podjętą problematykę.

Kolejność przedstawionych rozdziałów stanowi spójną całość.

W rozdziale pierwszym: pt. Małżeństwo i rodzina w ujęciu nauk społecznych – Autor skupia się na przedstawieniu rodziny w ujęciu nauk społecznych. Punktem wyjścia jest przedstawienie współczesnych uwarunkowań a przede wszystkim co wpływa na kryzys małżeński oraz rodziny.

W rozdziale drugim: pt. Małżeństwo i rodzina w Magisterium Kościoła Katolickiego została ukazana istota człowieka w perspektywie złożoności relacji małżeńsko-rodzinnych. Autor odwołuje się do nauczania Kościoła oraz przedstawia stanowisko Magisterium Kościoła Katolickiego.

W rozdziale trzecim: pt. Pasterz przełomu – Doktorant skupia się na kontekście historyczno-społecznym transformacji ustrojowej w Polsce. Warto podkreślić, że

została ukazana pozycja Kościoła katolickiego w nowej rzeczywistości społecznej oraz politycznej. Zostały przedstawione niektóre problemy jakie kształtują życie w polskich rodzinach. Rozdział ten traktuje również znaczenie oraz rolę, jaką pełnił i nadal pełni Kardynał Franciszek Macharski budując oraz kształtując samoświadomość społeczną.

W rozdziale czwartym: pt. ks. Kardynał Franciszek Macharski promotor miłości dialogu jako środków służących do przezwyciężania kryzysu rodziny. W tymże rozdziale Autor podjął się wnikliwego przedstawienia nauczania Kardynała Franciszka Macharskiego, łącząc wątki miłości z dialogiem, jako środki mające posłużyć do przezwyciężania kryzysu w małżeństwie i rodzinie.

Na specjalną uwagę zasługuje rozdział czwarty niniejszej dysertacji, który traktuje o miłości i dialogu. Autor w sposób szczególny akcentuje nauczanie ks. Kar. Macharskiego, (s. 252) pisząc „...małżeństwo jest wspólnotą osób, której równej nie ma nigdzie w sprawach ludzkich; małżeństwo jest wspólnotą miłości. To miłość oparta na darze – dar człowieka dla człowieka”⁴, w dalszej części cytuje Autor ks. Kar. Macharskiego (s. 254), „nie zapominajcie o tej najważniejszej sprawie, że człowiek żyje miłością, w miłości się rozwija, ale też bez niej marnieje”.

„Kardynał Franciszek Macharski dostrzegał ogromną zależność między jakością rodziny jako podstawowej komórki społecznej, a jakością komunikacji, która tą rodzinę tworzy: „Tym co podnosi głowy ludzi, tym co wraca siłą, tym co sprawia uśmiech, radość i chęć dzielenia się z innymi, jest ufność i rozmowa” (s. 264.)

„Miłość jest największym pragnieniem człowieka – być kochanym i kochać innych, jest także jedną z pierwszych wartości, którą partnerzy wnoszą do swojego związku, oraz szczególnym rodzajem więzi...”⁵.

⁴ Kard. F. Macharski, Kazanie dla małżonków w parafii księży Salwatorianów, Zakopane 12.12, 1982, w: AKMKr, 3.

⁵ A. Błasiak, Oddziaływania wychowawcze w rodzinie. Zagadnienia wybrane,.... s.15.

Nakreślone podpowiedzi uwzględnione przy oddaniu pracy do druku mogą wzmocnić walor praktyczny omawianej dysertacji.

1. Czy nauczanie ks. Kard. Franciszka Macharskiego jest kontynuowane jeśli tak, to w jaki sposób jest ono realizowane?
2. Jak Doktorant postrzega nauczanie ks. Kard. Franciszka Macharskiego dotyczące miłości czy dialogu i ich walor aktualności?
3. Czy posługa\nauczanie ks. Kard. Franciszka Macharskiego przyniosła\przynosi efekty w kontekście małżeńskim, rodzinnym na kanwie Kościoła krakowskiego?

Podsumowując, należy stwierdzić, iż napisana pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Antoniego Świerczka dysertacja doktorska ks. mgr. Łukasza Piórkowskiego pt. „Małżeństwo i rodzina w okresie transformacji ustrojowej w Polsce (1989-1991) w perspektywie posługi ks. Kard. Franciszka Macharskiego w Archidiecezji Krakowskiej”, jest pracą wartościową poznawczo, jak również nowatorską, co kosztowało Autora ogromny nakład pracy.

Sam Autor w zakończeniu stwierdza, że „... dotychczas nie powstało monograficzne opracowanie duszpasterskiego zaangażowania Kardynała Macharskiego na rzecz małżeństwa i rodziny. Stąd z jednej strony już samo podjęcie problemu jest nowatorskie, ale z drugiej strony zawiera ono w sobie kilka nowych pojęć” (s. 310). Doktorant opracował podjęty przez siebie temat rzetelnie i przejrzyście. Niniejsza dysertacja jest przedsięwzięciem ważnym społecznie.

Na tej podstawie stwierdzam, iż przedstawiona do recenzji dysertacja ks. mgr Łukasza Piórkowskiego spełnia wymogi obowiązujących aktów prawnych: Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. A zatem

stawiam wniosek o przyjęcie dysertacji oraz dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów wszczętego przewodu doktorskiego i umożliwienie publicznej obrony.

dr hab. Ireneusz Światała, prof. UKEN